

Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника
Кафедра історії України

Володимир ГРАБОВЕЦЬКИЙ

ІСТОРІЯ ГУЦУЛЬЩИНИ

Навчальний посібник

"Писаний Камінь"

Косів
2013

ББК 63.3 (4УКР)

Г 75

Посібник готували до друку

А. Григорук, М. Камінська, М. Ткач, Н. Черкач.

Рецензент – М.М. Вегеш, доктор історичних наук, професор.

Відомий історик України, доктор історичних наук, професор, академік АН вищої школи України вперше в Україні у регіональному плані публікує кількатомне видання: літопис Прикарпатського краю. Третій том подає історію Гуцульщини з найдавніших часів до початку ХХ ст.. Монографія написана на професійному рівні з використанням великої кількості архівних першоджерел, виявлених та опрацьованих дослідником за півстоліття.

Книга багата на ілюстровані старовинні гравюри, автентичні документи, численні ілюстрації, в ній вміщено ряд карт, схем і таблиць. Праця адресована історикам, краєзнавцям і широкому колу читачів.

Це видання побачило світ з ініціативи автора, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Володимира Грабовецького як посібник для навчальних закладів.

Посібник видано науково-дослідною лабораторією «Гуцульська етнопедагогіка і гуцульщинознавство» Національної академії педагогічних наук України (завідувач П. Лосюк, член-кореспондент НАПНУ, кандидат педагогічних наук, народний вчитель України).

ББК 63.3 (4УКР)

- © Володимир Грабовецький,
«Історія Гуцульщини», 2013
- © Володимир Козьменчук,
«Слово до читачів», 2013
- © Антон Григорук,
обкладинка, 2013
- © Видавництво
«Писаний Камінь», 2013

ISBN 978-966-8519-78-9

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ

Чи знаємо ми правдиву історію України? На превеликий жаль, ні. Її приховували від нас сім десятиріч. Та й за роки незалежності України з підручників не можемо дізнатися правду в повному обсязі про минуле нашого краю.

А чи замислювалися ви над тим, для чого пишеться історія? Члени «Руської трійці» пояснювали так: «Узриш, як твої отці, твої діди жили, що діяли, що їх веселило, радувало, а що печалило... яка їхня мова, яка бесіда, яка їхня душа, яке серце...» Стало істиною: «У народу, котрий не знає власної історії, немає майбутнього».

Вивчення історії України без вивчення історії етнографічних земель є неповним. Такі етнографічні регіони України, як Бойківщина, Волинь, Гуцульщина, Поділля, Полісся, Наддніпрянщина, Слобожанщина, Таврія та ін. мають свою славу історію, історичні та природні пам'ятки, на весь світ відомі осередки народного мистецтва, неповторну говірку.

Гуцульщина – один з прекрасних куточків великої України. Вона, як і інші етнографічні регіони, має своєрідні умови та особливості. Це природно-кліматичні умови, широко розвинені художні промисли, побут, звичаї, традиції, говірка, історія краю (тривале перебування під пануванням іноземних держав, боротьба за національну незалежність – опришківство, січові стрільці, УПА).

Гуцульщина займає найвищі гори Східних Карпат, передусім Чорногірський хребет та місцевості, що прилягають до нього. За сучасним адміністративним поділом Гуцульщина охоплює повністю або частково Верховинський, Косівський, Надвірнянський райони, припрутські села Коломийського району, територію Яремчанської міськради Івано-Франківської області, Вижницький і Путильський райони Чернівецької, Рахівський район Закарпатської областей.

Карпатські гори здавна вабили людей красою ландшафтів, сріблястими водоспадами, пралісами і безкрайніми полонинами. Не менше зацікавлення викликали корінні мешканці гір – гуцули, їх своєрідний спосіб життя, побут, духовний світ, мистецтво. Започат-

коване з кінця XVIII ст. австрійським ученим Б. Гаке дослідження Гуцульщини було продовжене численними українськими вченими, зокрема, Я. Головацьким, В. Шухевичем, В. Гнатюком та ін. Великий інтерес до Гуцульщини виявили зарубіжні дослідники О. Кольберг, Ф. Кайндль, Я. Фальковський, С. Вінценз.

Автором першого наукового нарису з історії Гуцульщини був І. Крип'якевич, продовжувачем став його учень В. Грабовецький. Важливими є дослідження В. Кубійовича, Ю. Гошка, І. Сеньківа та ін.

Із проголошенням незалежності України стало можливим пізнати власне себе, своє рідне гніздо, свій рідний край. Розпочалась розбудова гуцульської школи як регіональної української національної, автором і подвижником якої є народний вчитель України П. Лосюк.

У вивченні в навчальних закладах гуцульщинознавства, а це – знання історії Гуцульщини, природи, господарювання, народного мистецтва, фольклору, звичаїв, традицій гуцулів, використовуються надбання вчених-дослідників Гуцульщини, а також видання заснованої заслуженим працівником освіти України І. Пелипейком «Бібліотеки гуцульської школи» (підготовлено й видано близько тридцяти посібників, хрестоматій, довідників та ін.).

Але окремого посібника для навчальних закладів з історії Гуцульщини до цього часу не було. І ось ви тримаєте в руках такий посібник, який побачив світ завдяки тому, що відомий вчений-історик Володимир Васильович Грабовецький охоче погодився на скорочене третє видання третього тому «Ілюстрованої історії Прикарпаття» як посібника для навчальних закладів.

Безсумнівно, що посібник В. Грабовецького «Історія Гуцульщини» стане настільною книгою для вчителів, учнів, студентів та для кожного, хто любить, шанує, поважає свій рідний край, частинку великої України.

Володимир КОЗЬМЕНЧУК,

начальник відділу освіти

Косівської районної державної адміністрації

Івано-Франківської області

коване з кінця XVIII ст. австрійським ученим Б. Гаке дослідження Гуцульщини було продовжене численними українськими вченими, зокрема, Я. Головацьким, В. Шухевичем, В. Гнатюком та ін. Великий інтерес до Гуцульщини виявили зарубіжні дослідники О. Кольберг, Ф. Кайндль, Я. Фальковський, С. Вінценз.

Автором першого наукового нарису з історії Гуцульщини був І. Крип'якевич, продовжувачем став його учень В. Грабовецький. Важливими є дослідження В. Кубійовича, Ю. Гошка, І. Сеньківа та ін.

Із проголошенням незалежності України стало можливим пізнати власне себе, своє родинне гніздо, свій рідний край. Розпочалась розбудова гуцульської школи як регіональної української національної, автором і подвижником якої є народний вчитель України П. Лосюк.

У вивченні в навчальних закладах гуцульщинознавства, а це – знання історії Гуцульщини, природи, господарювання, народного мистецтва, фольклору, звичаїв, традицій гуцулів, використовуються надбання вчених-дослідників Гуцульщини, а також видання заснованої заслуженим працівником освіти України І. Пелипейком «Бібліотеки гуцульської школи» (підготовлено й видано близько тридцяти посібників, хрестоматій, довідників та ін.).

Але окремого посібника для навчальних закладів з історії Гуцульщини до цього часу не було. І ось ви тримаєте в руках такий посібник, який побачив світ завдяки тому, що відомий вчений-історик Володимир Васильович Грабовецький охоче погодився на скорочене третє видання третього тому «Ілюстрованої історії Прикарпаття» як посібника для навчальних закладів.

Безсумнівно, що посібник В. Грабовецького «Історія Гуцульщини» стане настільною книгою для вчителів, учнів, студентів та для кожного, хто любить, шанує, поважає свій рідний край, частинку великої України.

Володимир КОЗЬМЕНЧУК,

начальник відділу освіти

Косівської районної державної адміністрації

Івано-Франківської області

ПЕРЕДМОВА

*Мене родила Прикарпатська земля
І ходжу я чесно по її лоні,
Пишу літописні сторінки
Про її вікові історичні долі.*

Володимир ГРАБОВЕЦЬКИЙ

Гуцульщина. Одне слово, а як багато в ньому героїчного, легендарного, історичного. Здається, невеликий регіон, розташований в мальовничих Карпатах, покритий зеленими лісами, оповитий синіми хмарами, виглядає, немов писанка в лоні просторої України. Невипадково один із французьких мандрівників в середині XIX ст. говорив, що немає в Європі більш привабливого своєю природою і людською красою, з неповторними традиціями народного мистецтва краю, як гуцульська земля над Черемошем і Прутом.

Великий Каменяр, який був закоханий в Гуцульщину, сказав у своїй праці „Лук'ян Кобилиця“, що це „благословенний закуток нашого краю, заселений гуцулами“. Відомий український письменник Гнат Хоткевич писав: „Гуцульщина! Сей край невичерпаної краси, перлина в нашій затраченій повені! Місце скарбів художніх, натхнення джерело будучих наших багатств артистичних...“

Багата і славна своїми історичними віковими подіями, розкована сьогодні із кайдан наша незалежна Україна. Її багатостраждальний літопис повинен вивчати кожен, хто хоче примножити славу народу, який встав з колін і заявив про себе на весь світ.

Україна виділяється історико-етнографічними регіонами, які в силу свого специфічного розвитку, немов вдячні діти, збагатили рідну матір красою свого літописання, горнулися до неї в часи розп'яття її іноземними загарбниками, примножували невмирущі традиції княжої, козацької та гайдамацько-опришківської слави, дзвоном українських дум і балад закликали до боротьби за волю і незалежність. Це можна сказати про Волинь, Полісся, Поділля, Правобережжя, Лівобережжя та Галичину.

Серед цих регіонів особливою красою природи, неповторним мистецтвом, етнографічною пишністю і динамізмом виділяється наша Гуцульщина.

Розділ I

ІСТОРІЯ ГУЦУЛЬЩИНИ В ІСТОРІОГРАФІЇ ТА ПЕРШОДЖЕРЕЛАХ

1. Історичний огляд

Гуцульщина охоплює південні гірські райони Івано-Франківської області (Верховинський район, південну частину Косівського, Надвірнянського і Коломийського районів), південно-західну частину Чернівецької (Путильський і Вижницький райони), південно-східну частину (Рахівський район) Закарпатської областей.

Цим краєм починають цікавитися дослідники ще наприкінці XVIII – початку XIX ст. Сюди подорожують не лише географи, етнографи, а й письменники, поети, художники, лінгвісти, композитори. Гуцульщина – батьківщина видатного українського письменника Юрія Федьковича, письменника, публіциста і громадського діяча революційно-демократичного напрямку Михайла Павлика, письменника, культурно-освітнього і громадського діяча Марка Черемшини. Тут черпали натхнення для творчості Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Володимир Гнатюк, Василь Стефаник, Філарет Колесса, Гнат Хоткевич, Леся Українка.

Уперше згадується про цей край у праці професора Львівського університету Бальтазара Гаке. Його спостереження мають не лише науковий, а й мемуарний характер. Автор згадує жителів цих місць, але називає їх не гуцулами, а „правдивими покутянами“, „гірськими русинами“. Він детально описує природу Карпат, що було його головним завданням, із захопленням говорить про своєрідний побут, життя гірських селян, підкреслюючи їхню волелюбність, рухливу вдачу. Наводяться деякі історичні події кінця XVIII ст., почерпнуті з розповідей місцевого населення.

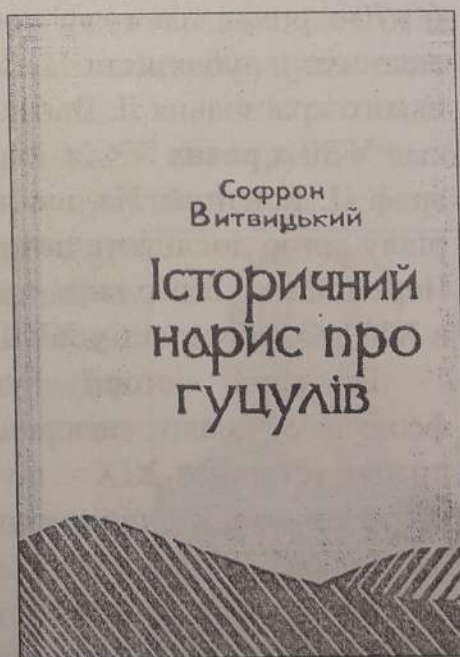
Уперше із спеціальною статтею про гуцулів виступив польський публіцист К. Мілевський. Це перша спроба пояснити походження назви „гуцул“ від слів „кочувати“, „пастушити“.

Деякі свої розвідки присвятив Гуцульщині польський літературознавець, фольклорист і публіцист К. В. Вуйціцький. Він звернув увагу на працю свого сучасника І. Вагилевича про гуцулів, підкреслюючи, що вона написана „з великим знанням справи, науково і ґрунтовно“.

У розвідці „Гуцули“ К.В. Вуйціцький на основі особистих спостережень описує життя і побут гуцулів, а також торкається теми опришківства. Автор ототожнює терміни „гуцул“ і „опришок“.

У 50-х роках ХІХ ст. появляються дослідження, де порушуються питання, пов'язані з історією Гуцульщини. Якщо в невеличких розвідках краєзнавців В. Поля і К. Відмана йдеться про гуцулів лише в загальному етнографічному плані, то в праці польського історика, відомого археографа А. Бельовського „Покуття“ зустрічаємо цінні історичні факти про Гуцульщину, зокрема, про опришківський рух. Він характеризує гуцулів як людей, схильних до розбою, а рух опришків намагається представити у негативному світлі, вважаючи, що це всього-на-всього „ряд місцевих пригод на початку ХVІІІ ст.“. Появу і розвиток опришківства ХVІІІ ст. автор пояснює не соціально-економічними причинами, а віддаленістю території від центрів, наявністю великих лісів та гір, пограниччям трьох держав і „середньовічною темнотою“.

Кілька спеціальних праць присвятив Гуцульщині український письменник і дослідник о. Софрон Витвицький. Довгий час він перебував на Гуцульщині (с. Жаб'є) і набирав чимало матеріалів, переважно „з уст народу“. Автор висловлює

Обкладинка другого видання
книги С.Витвицького
„Історичний нарис про гуцулів“

*Польський дослідник
О. Кольберг, який вивчав
етнографію Гуцульщини*

свої міркування про походження назви „гуцул“ і на основі свідчень старожилів стверджує їх давнє заселення, характеризує природні багатства, побут гуцулів, місце проживання, маєтковий стан, моральні й фізичні якості, мову, звичаї.

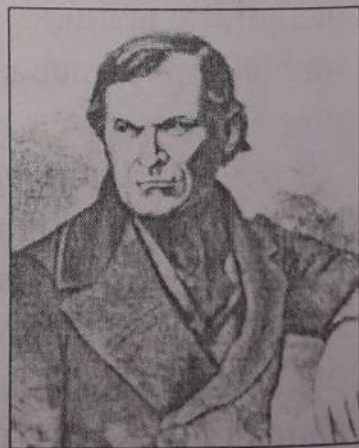
Цінним джерелом історії та етнографії Гуцульщини є мемуари польського фольклориста Ю. Турчинського, в яких він відобразив свої спостереження під час подорожі по Гуцульщині у 80-х роках XIX століття. Перебуваючи в Космачі, Турчинський виявив автентичний документ – привілей, виданий Степану Дзвінчуку як винагороду за вбивство Олексі Довбуша. Згодом цей документ був опублікований.

Серед досліджень Гуцульщини другої половини XIX ст. слід відзначити монографію польського прогресивного етнографа і фольклориста О. Кольберга, написану на основі зібраних ним у 60-70-х роках етнографічних матеріалів, працю польського письменника і публіциста В. Завадського та публікацію прикарпатського краєзнавця Л. Вайгеля.

У 30-х роках XX ст. кілька розвідок написав польський етнограф П. Контний. На основі виявленого ним джерельного матеріалу автор досліджує питання заселення території над Прутом і Черемошем і стверджує, що заселення Гуцульщини розпочалося в XVII і закінчилось у XVIII ст.

Вивчення історії Гуцульщини доби феодалізму мало епізодичний характер в працях істориків XIX – початку XX ст., які суб'єктивно підходили до пояснення і походження назви „гуцул“.

Лише деякі аспекти історії цього краю у XIX – початку XX ст. були започатковані в дослідженнях Івана Вагилевича, Якова Головацького, Юрія Федьковича, Володимира Шухевича, Володимира Гнатюка та інших

Іван Вагилевич

прогресивних галицьких діячів науки і культури.

У 1834-1841 рр. з метою вивчення гуцульського краю Іван Вагилевич здійснив подорож по Гуцульщині. У своїх розвідках дослідник торкався деяких історичних подій, етнографії, географічних умов, характеру населення.

Уродженець с. Путилів-Сторонець Юрій Федькович постійно подорожував по Гуцульщині, вивчав свій край, особливо захоплювався опришківським рухом і Олексою Довбушем. Спираючись на багатющу народну творчість, Федькович створив високохудожню поему „Довбуш“ (1882), про цього народного героя згадується також у поемі „Новобранчик“, у віршах „Дзвінка“, „Недруг або Довбуш“, „Доня“, „Убогий легінь“.

Проживаючи на Гуцульщині і досконало вивчаючи життя та побут населення цього краю, Федькович називає гуцулів волелюбним і справедливим народом.

В „Передньому слові“ до поеми „Довбуш“ він порушує деякі аспекти історії цього краю, походження гуцулів, описує їх волелюбний характер, високо оцінює опришківський рух. Письменник пояснює причини виникнення опришківського руху на Галицькій, Буковинській і Закарпатській Гуцульщині – опришки справедливо „над своїм кривавим тираном мстилися“.

Яків Головацький, який часто мандрував по Галичині, зокрема по Гуцульщині, у спеціальному збірнику опублікував зібраним народні пісні. Автор подав історико-етнографічний нарис Галицько-Буковинсько-Закарпатського краю, в якому окреме місце відводить характеристиці „горців-гуцулів“.

Співець гуцульських гір
Юрій Федькович

Яків Головацький –
дослідник етнографії
Гуцульщини

Р. Кайндль —
дослідник етнографії
гуцулів

Я. Головацький схиляється до думки тих дослідників, які твердять, що назва „гуцул“ походить від румунського слова „гоц“, що спочатку мало „бранне“ значення. Він описує побут, мову, зовнішній вигляд, одяг гуцулів, підкреслює особливість цих атрибутів.

Невеличку розвідку до історії Гуцульщини написав І. Огоновський. Автор визначає територію Гуцульщини, порушує питання походження назви „гуцул“, пов'язуючи її з румунським словом „ул-гуц“ — розбійник. Він наводить записані ним співаночки з Гуцульщини, зокрема, про опришків XVIII-XIX ст.

Цікаві з точки зору етнографії праця І. Коперницького, яка, за влучним висловом Івана Франка, стала „першим систематичним дослідженням українських Карпат“, а також кілька розробок відомого дослідника етнографії Гуцульщини Р. Кайндля.

Але всім вищезгаданим працям бракувало глибини наукових досліджень. Вперше в ширшому історичному плані Іван Франко заговорив про гуцулів у своїй дослідницькій праці про селянське повстання в 1848 р. під проводом Лук'яна Кобилиці. Автор так пояснював причини заворушення: аби зрозуміти

I.

Гуцульщина, чудова гірська країна, з расовим населенням і оригінальною культурою, має свою давню минувшину, деколи спокійну й ідилічну, частіше мрачну й бурливу.

Про походження Гуцулів наука до тепер не могла сказати нічого певного. Самі мешканці гір звуть себе не тільки Гуцулами, а також Руснаками, руськими людьми, тепер уже й Українцями. Назва Гуцулів, здається, досить нова: професор Гаке (Haquet), що обіздив з доручення австрійського уряду наші гори 1793 р., називає верховинців „правдивими Покутянами“, „гірськими Русинами“, — назви Гуцулів ще не згадує. Мабуть назва Гуцул є румунська, повстала із гоц — розбишак і окінчення — ул; так певно Волохи звали карпатських опришків, з часом і інші сусіди почали звати верховинців зпід Чорногори Гуцулами. Расово Гуцули, як виказали поміри пок. проф. Вовка, се чистий етнічний тип, — чужі домішки дуже невеликі. Гуцули рішучо належать не до чужих східних народів (Узи, Печеніги), як думали давні дослідники, але до українського племені.

Археологічні нахідки вказують, що Покуття і сама Гуцульщина вже у дуже давні епохи мала якесь населення й початкову культуру. І так знаходяться тут предмети вже з кам'яної епохи, — хоч іще дуже рідко; кам'яні вироби стрічаються в

Сторінка з брошури Івана Крип'якевича
з історії Гуцульщини

появу й діяльність Кобилиці, треба конче кинути оком на соціально-економічні відносини, дає коротку, змістовну характеристику соціально-економічного становища Кимполунзької округи, в яку входили гуцульські села Буковини, починаючи з XVII і закінчуючи першою половиною XIX ст. Незадоволення селян переросло в „селянський бунт“, в якому брав участь Лук'ян Кобилиця. Далі Франко докладно розповідає, як Кобилиця активізував селян на Буковинській Гуцульщині в 1846-1848 рр. І.Франко по-науковому підійшов до висвітлення теми і показав селянський рух під проводом Кобилиці досить всебічно.

У 1899 р. вийшла в світ перша частина відомого етнографічного дослідження українського етнографа В. Шухевича. Етнографічна діяльність В. Шухевича та його монографія „Гуцульщина“ досить позитивно оцінені його сучасниками.

В. Гнатюк невеличкою статтею „Причинки до пізнання Гуцульщини“ „докинув також цеглинку до пізнання Гуцульщини“.

Першу досить фрагментарну, але фахову розвідку з історії Гуцульщини, в 1923 р. опублікував І. Крип'якевич. Автор в загальних рисах подає найважливіші відомості з історії цього краю, починаючи з найдавніших часів до середини XVIII ст. Як і його попередники, І. Крип'якевич вважає, що назва „гуцул“ є румунського походження, згадує про „коломийську сіль“, яка, за його припущенням, вироблялася в „княжий час“ (XIII ст.) в с. Березові і на Свірській солеварні. Автор наводить цікаві спостереження щодо назв сіл, на основі актових

Обкладинка матеріалів напрацьованої конференції „Гуцульщина: перспективи її соціально-економічного і духовного розвитку в незалежності України“

городських книг хронологічно визначає перші населені пункти Гуцульщини в XV-XVI ст.

Фактичний матеріал про Галицьку і Закарпатську Гуцульщину періоду розкладу феодально-кріпосницької системи кінця XVIII – першої половини XIX ст. знаходимо також у монографіях М.Б. Ге-расименка, Ф.І. Стебля, І.Г. Шульги та в матеріалах наукової конференції Першого світового конгресу гуцулів (Івано-Франківськ – Коломия, 1993 р.).

Однак уся епоха розвитку феодальних відносин Гуцульщини і такі важливі питання, як заселення краю, соціально-економічні, політичні і культурні процеси, досі не узагальнені в окремій праці, якщо не брати до уваги кількох статей, опублікованих у наукових і популярних журналах.

2. Характеристика джерел

Джерельна база перших досліджень Гуцульщини була майже відсутньою, за винятком етнографічного матеріалу, який черпався безпосередньо у жителів цього краю.

Дані про жителів цього краю в період первіснообщинного ладу майже відсутні. Тільки випадково знайдені уламки кам'яних, крем'яних, бронзових і залізних знарядь праці, гончарних виробів свідчать про сліди життя людей періоду палеоліту і бронзової доби.

Документальні звістки про історію Гуцульщини сягають XIV-XV ст. – часу панування шляхетської Речі Посполитої. Поки що не виявлено історичних джерел з історії цього краю періоду давньоруської держави – Київської Русі (IX-XI ст.) і Галицько-Волинського князівства (XII-XIII ст.). Лише у Галицько-Волинському літописі часів Данила Романовича в 1241 р. згадується „коломийська сіль“, яку, безсумнівно, виробляли у тодішніх солеварнях Гуцульщини.

Відомо, що в період польського панування Гуцульщина входила до Коломийського повіту, де був окремий городський суд. У результаті його діяльності створювалися городські актові книги, до них вписувалися документи, які відображали економічне, юридичне і політичне життя краю.

ЗМІСТ

Слово до читачів.....	3
Передмова.....	5

Розділ I

ІСТОРІЯ ГУЦУЛЬЩИНИ

В ІСТОРІОГРАФІЇ ТА ПЕРШОДЖЕРЕЛАХ.....	6
1. Історичний огляд.....	6
2. Характеристика джерел.....	12

Розділ II

ПОЧАТКИ ІСТОРІЇ ГУЦУЛЬЩИНИ..... 19 |

1. Заселення території.....	19
2. Походження назв населених пунктів.....	26
3. Походження назви „гуцул”.....	30

Розділ III

ГУЦУЛЬЩИНА В ПЕРІОД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

(IX – ПЕРША ПОЛОВИНА XVII ст.).....	36
1. Соціально-економічні відносини в селах і містах Гуцульщини.....	36
2. Антикріпосницький опір селян-гуцулів. Виникнення та розвиток опришківського руху.....	49
3. Гуцульщина в період Хмельниччини 1648-1655 рр.	56

Розділ IV

ГУЦУЛЬЩИНА В ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ

(ДРУГА ПОЛОВИНА XVII – СЕРЕДИНА XVIII ст.).....	61
1. Феодальна верхівка.....	61
2. Категорії селян та їх економічне і правове становище.....	65

3. Міста Гуцульщини	70
4. Солеварна промисловість. Торгівля сіллю	78
5. Розвиток антифеодальної боротьби. Піднесення опришківського руху	81
6. Економічні та політичні зв'язки Гуцульщини з Наддніпрянською Україною	92

Розділ V

ГУЦУЛЬЩИНА В КІНЦІ XVIII – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.	98
1. Соціально-економічні умови	98
2. Антикріпосницька боротьба	106
4. Селянські заворушення на Галицькій Гуцульщині	110
5. Рух опришків в кінці XVIII – першій половині XIX ст.	110

Розділ VI

КУЛЬТУРА ГУЦУЛЬЩИНИ (XVI – ПОЧАТОК XIX ст.)	114
1. Освіта і церковні книги-стародруки	114
2. Наука	117
3. Усна народна творчість. Коломийки	119
4. Архітектура	123
5. Різьбярі. Мистецтво	125

Розділ VII

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ГУЦУЛЬЩИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX ст.)	127
1. Адміністративний поділ Гуцульщини	127
2. Гуцульське населення	130

Розділ VIII

РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ ГУЦУЛЬЩИНИ	136
Обробка мінеральної сировини	136
Харчова промисловість	138

Хімічна промисловість.....	139
Текстильне виробництво.....	139
Шкіряне виробництво.....	140
Металообробне виробництво.....	141
Добувна промисловість.....	142
Деревообробна і лісопильна промисловість.....	144
Сплави на Гуцульщині.....	147
Нафтодобувна промисловість.....	153
Робітники та селяни Гуцульщини.....	157
Соціально-економічне становище селян-гуцулів.....	159
Полонинське життя гуцулів.....	160
Еміграція гуцулів.....	166
Домашні промисли гуцулів.....	168
Виступи робітників. Селянський рух.....	174

Розділ IX

ГУЦУЛЬЩИНА У ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ

КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст.....	178
„Просвіта” в гуцульських селах.....	178
Січовий рух на Гуцульщині.....	181
Гуцули в Українських Січових Стрільцях.....	185
Легендарний Гуцульський курінь.....	186

Розділ X

КУЛЬТУРА ГУЦУЛЬЩИНИ В ДРУГІЙ

ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.	189
Освіта.....	189
Стародруки на Гуцульщині.....	195
Усна народна творчість.....	195
Література.....	196
Гуцульський театр.....	198
Музика.....	200
Архітектура.....	202

Розвиток прикладного й декоративного мистецтва.....	204
Художні твори	205
Гуцульське декоративно-вжиткове мистецтво.....	209
Місця оздоровлення на Гуцульщині.	
Буркутський курорт	214
Відзначення 100-річчя уродин Т. Шевченка.....	217

Розділ XI

ГУЦУЛЬЩИНА – МІСЦЕ ВІДПОЧИНКУ

І ТВОРЧОЇ НАСНАГИ ВИДАТНИХ ДІЯЧІВ

УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ І НАУКИ

Юрій Федькович

Софрон Витвицький

Михайло Драгоманов

Михайло і Ганна Павлики

Василь Стефаник

Леся Українка

Іван Франко

Володимир Гнатюк

Михайло Коцюбинський

Гнат Хоткевич

Марко Черемшина

Андрей Шептицький

Михайло Грушевський

Лука Гарматій

Петро Шекерик-Доників

Володимир Шухевич

Антоній Шнайдер.....

Навчальне видання

ГРАБОВЕЦЬКИЙ Володимир Васильович

ІСТОРІЯ ГУЦУЛЬЩИНИ

"Писаний Камінь"

Косів

2013

Літературне редагування

Михайла Захарчука,
Людмили Іванотчак

Комп'ютерний набір

Василя Петричука

Комп'ютерна верстка

Віталія Стефурака

Видруковано в МП "Евріка"

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 10

Івано-Франківська обл., м. Косів

вул. Незалежності, 28

тел-факс: 2-24-91

E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 28.02.13. Формат 60x84\16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. ????. Обл.-вид. арк. ???.

Тираж 400 прим. Замовне 363.